

ÅRSBERETNING

2008

SIDE

INDHOLDSFORTEGNELSE

3

4-5 BESTYRELSESFORMANDENS INDLEDNING

UDVALGTE PROJEKTER FRA 2008:

6 DEN REGIONALE MODEL FOR ERHVERV & BESKÆFTIGELSE

7 - UDVIKLING AF YDEROMRÅDER

INDBLIK OG UDSYN:

8 - BORNHOLMS VINDUE TIL VERDEN

9 - UDDANNELSE OG UDVIKLING

10 - TURISME

11 - FØDEVARER MED REGIONAL IDENTITET

12 PERSONALE PR. 31.12.2008

13 BESTYRELSE PR. 31.12.2008

14-15 BESTYRELSENS BERETNING

16 PUBLIKATIONER

17 ÅRSREGNSKAB 2008

18 KONTAKT

BESTYRELSESFORMANDENS INDLEDNING

4

Innovationsledelse i Yderområder - eksamensprojekter:

- Bornholm som produkt - en brandingstrategi.
- Bornholms højskole - et strategistudium.
- Turismestrategi og bæredygtighed.
- Naturnetværk.
- Fra elværk til kulturnetværk.
- Idrætsbegivenheder og turismestrategi.
- Innovationsledelse i et netværkssamfund.
- Bornholm - det kreative frirum for den kreative klasse.
- Etablering af en kulturakse i Rønne.
- Brugerdreven Innovation i de bornholmske havne.

Foråret 2008 blev de fysiske rammer for centrets virke fremtidigt endeligt sikret, derved at Sparekassen Bornholms Fond købte Stenbrudsgården af Staten. Man kan konstatere, at centrets ny status som langtidslejer af fondens ejendom giver arbejdsro og sikrer et noget lavere huslejeniveau i smukke og inspirerende omgivelser.

Succeshistorien for CRTs aktiviteter 2008 bliver i høj grad tegnet af vores initiativer på uddannelsesområdet, der startede med "Innovationsledelse i Yderområder" i 2007-2008. Kurset var et 1-årigt forløb på masterniveau, hvortil den Europæiske Socialfond bevilgede 2,5 mio. kr. Det akademiske uddannelses tilbud blev udviklet i samarbejde med Syddansk Universitet og Roskilde Universitetscenter. Desuden har der været tilknyttet en række private virksomhedsledere, der alle arbejder praktisk med innovation og kreativitet.

Der blev undervist indenfor emnerne: det regionale innovationssystem, globalisering og markedsudvikling, innovation og kreativitet samt ledelse og organisation. Af de 25 bornholmske ledere og udviklere, som deltog i kurset, valgte 18 at gå til eksamen, og alle bestod den afsluttende eksamen med projekter, der illustrerer at kurset i høj grad har medvirket til målsætningen om, at centret skal satse på den bornholmske interesse og styrke den lokale kompetence.

På basis af uddannelsesprojektet "Innovationsledelse i Yderområder" er igangsat yderligere et uddannelsesforløb bygget over samme læst: "Master i Oplevelsesledelse i Yderområder". MOLLY blev i juni 2008 bevilget finansieret med knap 6 mio. kr. af Bornholms Vækstforum og igen den Europæiske Socialfond. Kursus startede i januar 2009 med 25 tilmeldte kursister. Målet er en international master, der kan tiltrække studerende fra andre udkantsområder.

Set gennem bestyrelsens optik opfylder disse kursusforløb i høj grad strategien om, at centret skal være "Bornholms Vindue til Verden" og dermed give øen et kompetenceløft. Kurserne skaber relevant aktivitet og udvikler CRTs faglige profil. På grund af den Europæiske Unions tilskudsregler, så bidrager kurserne ikke til centrets almindelige drift.

Centret har med baggrund i sin Strategi- og Handlingsplan 2007-2009 iværksat et videnskabeligt løft, som omfatter

interne og eksterne aktiviteter og satsninger. Internt handler det om, at medarbejderne skal præstere videnskabelige resultater, som kan måles og vejes med den videnskabelige verdens metoder. Eksternt drejer det sig om at gøre sig gældende i den nationale og internationale verden.

Der er taget en række interne initiativer i form af seminarvirksomhed på centret og i form af videnskabelig konferencedeltagelse. Resultatet af strategien om at staben skal publicere i den videnskabelige verdens internationale tidsskrifter, kan endnu ikke betegnes som vellykket. Derimod har satsningen på opkobling til det nationale og internationale videnssamfund allerede haft konsekvenser. To globale organisationer har i 2008 taget beslutning om at henlægge deres internationale konferencer til Bornholm og til centret. Det drejer sig om NAF, North Atlantic Forum, i september 2009, og om ISISA, the International Small Island Studies Association, i august 2010.

Bestyrelsen har prioriteret at centret opnår en fremtrædende plads indenfor modeludvikling og modelanvendelse i regional økonomi. Centret har 2007 ansat Bjarne Madsen og Jie Zhang, som repræsenterer den faglige ekspertise indenfor dette felt, og har tilknyttet en erhvervs Ph.d. stipendiat indenfor forskningsområdet turismeøkonomi.

Der er indgået aftale med Erhvervs- og Byggestyrelsen, Regionerne, Arbejdsmarkedsstyrelsen og Beskæftigelsesregionerne om et nationalt projekt om tilpasning og udvikling af SAM-K og LINE modellen og om etablering af et brugersystem i tilknytning hertil. Der er desuden truffet aftale med de samme partnere om at etablere et overvågningssystem, hvor man ved hjælp af en mikrodata-model vil kunne aktualisere regionale og lokale registerdata for arbejdssteder (virksomheder) og for personer på grundlag af Danmarks Statistiks registerdata og dermed monitorere og forudsige den regionale udvikling.

Udviklingsprojektet skulle have været afsluttet i medio 2008, men er blevet forsinket især på grund af vanskeligheder med adgang til og kalibrering af Danmarks Statistiks grunddata, men også fordi efterspørgslen på interne resurser til projektet har været større end forventet. Forsinkelsen af udviklingsprojektet slår også igennem på overvågningsmodelprojektet. Det er problematisk, fordi disse projekter dermed langtfra har genereret den forventede indtægt

til centret. Bestyrelsen har godkendt satsningen på disse modelprojekter, og har desuden vedkendt sig at reallokere resurser for at imødekomme forsinkelsen.

Udover de nævnte succeser og problemer står centret for en række større og mindre projekter, som forløber planmæssigt. De spænder fra internationale videnskabelige samarbejdsprojekter til egentlige konsulentopgaver, og de omfatter projekter om, hvordan viden skabes, spredes og bruges, om virkemidler, finansieringsmuligheder og koordinering af politik i landdistrikter, om dannelsen af ø-netværk og om fremme af specielt yderområdernes og Danmarks øers udnyttelse af udviklingspotentialer. En række projekter sigter direkte på bornholmske udviklingsperspektiver. Det drejer sig om fødevare- og landbrugsstrategier for øen, om kundetilfredshed for BornholmsTrafikken A/S og om lokal marginaliseringsproblematik. Dertil kommer et samarbejde med Bornholms Kunstmuseum i Speed Limits projektet, som er et højteknologisk 3D Reality udstillingskoncept, der blander flere genrer og som reflekterer over temaerne fart og langsomhed i en moderne kultur.

Bestyrelsen sigter fremdeles på at give centret en stærkere plads. Det handler om at satse på de specialiserede områder, hvor man kan hævde sig nationalt og ligefrem internationalt. Det drejer sig desuden om at koncentrere indsatsen indenfor felter, hvor den bornholmske interesse er klar. Og endelig er det vigtigt, at vi kommer ud med vore budskaber og resultater, både i form af en aktiv mediepolitik og ved at fortsætte med at udvikle videreuddannelse på øen. Fokus er stillet skarpt på en nichepolitik under overskrifterne: turisme, regional udvikling og maritime regioner/ø-studier med udkantsområdeproblematik som et samlende perspektiv.

Christian Wichmann Matthiessen

Formand for bestyrelsen

DEN REGIONALE MODEL FOR ERHVERV OG BESKÆFTIGELSE

6

CRT indgik i 2007 kontrakt med Erhvervs- og Byggestyrelsen, Arbejdsmarkedsstyrelsen samt de fem danske regioner om udvikling af en regionaløkonomisk model for erhverv og beskæftigelse.

Udviklingsprojektet har været en afgørende del af aktiviteterne på CRT gennem 2008. Projektet blev afsluttet med udgangen af året, og er i 2009 erstattet af en abonnementsordning for modellens brugere, hvor CRT sørger for, at systemet er opdateret.

Modellen består dels af et systematisk samfundsregnskab og et værktøj, der kan fremskrive den økonomiske udvikling. Desuden kan den altså bruges i analyser, hvor man f.eks. vil se på udviklingen i beskæftigelse og produktion i forskellige brancher. Blandt andet skal systemet bruges til den overvågning af de regionale og lokale vækstvilkår, som de danske Vækstfora er pålagt i erhvervsfremmeloven.

Projektet har gjort en stor forskel for CRT - det har været en enestående mulighed for at etablere et tæt samarbejde med de centrale aktører indenfor regional- og arbejdsmarkedspolitikken i Danmark. Allerede nu samarbejder vi om at udnytte modellens potentiale, der generelt vurderes højt af brugerne. Bornholms Regionskommune har spillet en central rolle i tilvejebringelsen af projektet, og ved at inddrage CRT i projektet har det betydet, at en opgave, der begyndte lokalt, er vokset til en opgave på landsplan.

Modellen forudsætter et omfattende datagrundlag, der stilles til rådighed af Danmarks Statistik. Samarbejdet med Danmarks Statistik er derfor afgørende for projektet, og CRT har her fået uvurderlige erfaringer med mulighederne i forskeradgangen til registerdata. Projektet giver således grundlag for nye forskningsmuligheder, hvilket har betydet, at centrets medarbejdere har fået ny viden og kompetencer.

Projektet har imidlertid været en stor økonomisk og administrativ udfordring for centret. Budgettet for projektet har været på ca. 2,4 mio. kr., men CRT har investeret i medarbejderne og tilvejebringelse af de rette rammer. Udgangspunktet for projektet har været ansættelse af Bjarne Madsen og Jie Zhang, der er landets førende inden for udvikling af regionaløkonomiske modeller.

Udfordringen i de kommende år er at få modellen til at køre til alles tilfredshed, samtidig med at den også styrker centret økonomisk. Desuden skal der udvikles nye faciliteter efter brugernes ønske. F.eks. er blevet nævnt, at modellen bør suppleres med subkommunale data, som i højere grad giver mulighed for anvendelse af data til geografiske informationssystemer (GIS), samt tilføjelsen af virksomhedsdata. Der er derfor gode muligheder for, at flere nye projekter vil supplere og udbygge abonnementsordningen.

Bjarne Madsen
Steen Schönemann (BRK), bestyrelsesformanden.

En løbende idé- og erfaringsudveksling med andre interessenter i yderområder og landdistriktsudvikling og samarbejde med en række forsknings- og udviklingsmiljøer i ind- og udland.

7

I 2008 har centret været ansvarlig for et antal længelevende forsknings- og udviklingsprojekter målrettet udvikling af de danske landdistrikter, og et par af disse omtales kort nedenfor:

INNOVATION I LANDDISTRIKTERNE

Projektet er udført i et samarbejde med virksomheden GEMBA Innovation. Projektet afsluttes i 2009. Formålet var at afdække, hvordan der skabes innovation i landdistrikterne. Ni virksomheder, der med succes har skabt innovation i landdistrikterne, har været benyttet som case. Eksemplerne viser, at innovation ikke er forbeholdt byområder, men også sker i tæt samspil med de særlige forudsætninger, der er for erhvervsudvikling i landdistrikterne. Undersøgelsen tegner portrætter af ni virksomheder og personer, som med succes har skabt innovation i landdistrikterne. Den viser, at landdistrikterne kan tilbyde forhold, som kan katalysere innovation. Det er især gode og autentiske historier med afsæt i områdernes natur og kultur, stærke personlige netværk, plads og billige erhvervsarealer samt mennesker med energi og evner til at skabe innovation.

VIRKEMIDLER I LANDDISTRIKTSPOLITIKKEN

Projektet udføres i samarbejde med Århus og Københavns Universitet og afsluttes ultimo 2010. Det overordnede formål med projektet er at bidrage til vidensgrundlaget for udvikling af landdistriktsprogrammet og strukturindsatsen de kommende år.

Mere specifikt er det målet at: Strykke det kvantitative videns- og metodegrundlag vedrørende jordbrugets og fødevarerindustriens direkte og indirekte betydning for den lokale økonomi, beskæftigelse og arealanvendelse.

Styrke det kvalitative vidensgrundlag om organisering af fødevarersektorens leverandør og afsætningssystemer, herunder lokale/regionale forskelle i institutionelle udviklingsbetingelser, netværks- og samarbejdsrelationer mv.

Udvikle og afprøve metoder til cost-effectiveness evalueringer af en række nuværende og potentielle policy-virkemidler og kombinationer heraf, såvel i forhold til gældende rammevilkår som indenfor rammerne af model-fremskrevne udviklingsscenarier på nationalt, regionalt og lokalt niveau, herunder at integrere kvantitative og kvalitative analysemetoder.

Give anbefalinger vedrørende fremtidig udformning af landdistriktsprogrammet, herunder eventuelt geografisk målretning af virkemidler indenfor programmet.

BORNHOLMS VINDUE TIL VERDEN

8

CRT bevæger sig både på lokalt, nationalt og internationalt niveau.

Centret bestræber sig på at være et vindue, der både genererer ny forskningsbaseret viden på et internationalt anerkendt niveau, men opgaven er også at fokusere forskningen, så den kan anvendes af lokale beslutningstagere og udviklingsaktører. Med andre ord skal CRT være et vindue, der både giver verden et indblik i Bornholm og de muligheder der er på øen, samt fungerer som et åbent vindue fra Bornholm, der giver bornholmere lejlighed til at kigge ud og se øen i et større perspektiv.

Et vigtigt værktøj i dette arbejde er centrets aktive deltagelse på internationale forskningskonferencer, hvor CRT ikke alene præsenterer forskningsbaserede oplæg, men også aktivt netværker med arrangørerne, og i stigende grad har haft held med at sætte Bornholm i fokus.

ISISA I august 2008 deltog bestyrelsesformand Christian Wichmann Matthiessen samt Peter Billing på en konference afholdt af International Small Islands Studies Association (ISISA) på øen Jeju i Sydkorea. ISISA sammenlutningen er tværvideenskabelig, og tæller blandt andet forskere og økonomer fra øer som Hawaii, Tasmanien og Okinawa. Formålet er at samarbejde omkring de særlige betingelser, der er gældende for ø-samfund over hele kloden, eksempelvis omkring ressourcefordeling, miljø, isolation og afhængighed. Forskningsresultaterne formidles på en fælles konference, der afholdes hvert andet år på én af de mere end 100 repræsenterede øer. Peter Billing er medlem af netværkets executive committee. Det er lykkedes CRT at blive tildelt værtskabet for den næste ISISA konference i 2010, der således afholdes på Bornholm.

NAF I oktober 2008 deltog Peter Billing og Karin Topsø Larsen i en konference afholdt i regi af North Atlantic Forum (NAF) af Memorial Universitet i Newfoundland, Canada. NAF er en sammenslutning af forskere og praktikere med udgangspunkt i yderområder omkring Nordatlanten. Konferencens titel "Vidensmobilisering" udtrykte universitetets stigende fokus på deres rolle i den regionale udvikling i de områder de er beliggende i. CRT er vært for den kommende NAF konference, der afholdes på Bornholm i september 2009 under titlen: "Regionale Broer: Nye former for interaktion mellem nordlige land- og byområder"/ Bridging Regional Divides: New Forms of Rural and Urban Interaction in the North".

UNWTO Senere i oktober 2008 deltog Peter Billing og Jie Zhang på FN's Verdens Turisme Organisations (UNWTO) konference i Malaga, Spanien, om turismens økonomiske betydning for regional udvikling: "Knowledge as a Value Added on Tourism Destinations". For CRT har deltagelse og præsentation af et paper betydet, at Jie Zhang er inviteret med i et internationalt netværk om regional økonomi, mobilitet og turisme, mens Peter Billing er inviteret ind som ledende medlem af et EU netværk om turismevirksomheders udvikling (EUREKA). Disse netværk kan ikke blot komme Bornholm og den bornholmske turismeindustri til gode, men også gavne VisitDenmark, gennem CRTs tætte samarbejde med denne organisation.

MOLLY Med udviklingen af Master i Oplevelsesledelse i Yderområder (MOLLY) er det planlagt, at uddannelsen i løbet af de næste tre år skal blive netbaseret og henvende sig til en international målgruppe. Dette arbejde blev iværksat i 2008, idet CRT påbegyndte aktiv involvering af vores samarbejdspartnere i andre yderområder. Lene Rømer har igangsat kontakten til en række grønlandske samarbejdspartnere efter deltagelse i konferencen: "Grønland i den globaliserede oplevelsesverden", der fandt sted i Nuuk i november 2008.

UDDANNELSE OG UDVIKLING

FORUDSÆTNINGERNE FOR AT VÆRE KREATIV ER:

- AT MAN ER FAGLIGT GODT KLÆDT PÅ.
- AT MAN VIL INVESTERE TID, ENERGI OG GRUNDIGHED.
- AT DER FINDES RUM HVOR MAN, I TILLID OG TRYGHED, HAR PLADS TIL OGSÅ AT BEGÅ FEJL.

Professor i Pædagogisk Kommunikation Lene Tanggaard – AUC

I 2007 etablerede CRT uddannelsesforløbet Innovationsledelse i Yderområder, som et 1-årigt pilotprojekt for udvikling og forankring af universitære uddannelser på Bornholm.

Til det formål skabtes et rum – både i forståelsen et nyt fysisk rum og i forståelsen overordnede rammer for udvikling af kreativitet. Samtidig skulle rammerne kunne eliminere kreativitetens værste modstandere nemlig: Vanetænkning, Kynisme og Frygt.

Målgruppen var 25 tværsektorielle virksomhedsledere og udviklere. Lige kønsfordeling, aldersgennemsnit 43, med ansættelse i private-, offentlige-, selvstændige- og NGOvirksomheder indenfor brancherne:

- TURISME
- UDDANNELSE/UNDERVISNING
- TRANSPORT
- OFFENTLIG ADMINISTRATION
- KULTUR
- HAVNE
- FØDEVARE

I 2008 afsluttedes pilotuddannelsen med en række projektopgaver, der overordnet havde fællesrammerne:

Det skal være vigtigt personligt, Det skal være vigtigt for virksomheden, Det skal være vigtigt for Bornholm.

Et af resultaterne var etableringen af Serviceskolen som den ser ud i dag. Skolen havde i 2008 mere end 700 elever.

Ole B. Larsen – passagerchef i BornholmsTrafikken og fadder til Serviceskolen beskrev i et interview om innovationsledelsesuddannelsen resultaterne således: "Vi investerede 10 og fik 90 igen".

2008 sikrede forankringen af CRTs uddannelsesaktiviteter gennem partnerskaber og samarbejdsaftaler med Øresundsuniversitetet, Roskilde Universitetscenter, Dansk Videnscenter for Oplevelsesøkonomi (Danvifo) og Bornholms Akademi.

I maj godkendte Bornholms Vækstforum etableringen af Master i Oplevelsesledelse i Yderområder – i daglig tale kaldet MOLLY.

Udgangspunktet er Innovationsledelse i Yderområder og RUCs Master i Oplevelsesledelse - kaldet MOL

Særlig fokus på Yderområder

1. år på Bornholm – studerende indskrives ved RUC

2. år på RUC eller Bornholm afhængig af tilslutningen

Finansieret via midler fra den Europæisk Socialfond

Fra Januar 2010, E-læringsbaseret målrettet danske yderområder

Fra Januar 2011, E-læringsbaseret betalingsmaster, engelsksproget, målrettet yderområder i Baltikum, Polen, Skandinavien samt etableringen af en streng fra Bornholm – Færøerne – Island – Grønland til Canada.

MOLLY er CRTs store satsning på udvikling af masteruddannelse på Bornholm og målet er at:

- Sikre et bæredygtigt forskningsbaseret uddannelsestilbud
- Skabe kreative netværk båret af tillid blandt ledere og udviklere på tværs af sektorer
- Understøtte samarbejdsrelation mellem CRT og universiteter i Øresundsregionen
- Udvikle et avanceret e-læringsssystem til gavn for hele øen
- Afprøve Bornholm som uddannelseseksportør
- Forankre en metode til at bringe videregående uddannelse til nationale og internationale yderområder

Parallelt med udviklingen af Molly gennemførtes Projekt-FOKUS: et ikke-akademisk projektudviklingsforløb, med et individuelt projektejskab og tilknyttet projektcoaching foruden undervisning i idéudvikling, projektstyring og fundraising.

Projekterne var mange lige fra renovering og udvidelse af Gudhjem Svømmehal til etablering af et Zen-budhistisk kloster i Østermarie. Desuden en række events hvoraf Destination Bornholms fødevarerfestival "Mad med Mere" var en realitet i uge 39 med mere end 35 annoncerede madoplevelser på Bornholm.

CRT har i 2008 gennemført en række kunde- og tilfredshedsundersøgelser for BornholmsTrafikken på ruterne Rønne-Ystad og Rønne-Køge samt en sommerundersøgelse ruten Rønne-Sassnitz.

For Nordic Ferry Services gennemførte CRT for første gang kunde- og tilfredshedsundersøgelser på Fanøtrafikken, Alstrafikken og Langelandtrafikken.

Samtlige undersøgelser blev gennemført ved brug af spørgeskemaer. Dataene blev analyseret af CRT, som udarbejdede rapporter til rederiernes ledelse.

CRT udførte også for Nordic Ferry Services og Destination Samsø en markedsanalyse på Samsøtrafikken (Samsø Vest). Formålet var at indsamle materiale, der skulle indgå i Destination Samsøs reviderede markedsføringsplan for 2010.

I 2008 har centret udviklet en Turismevækstmodel for Bornholm. Modellen består af et integreret vækst- og oplevelsesregnskab, som belyser Bornholms turisme, dens status og udvikling samt turisternes tilfredshedsgrad, målt på forventede oplevelser kontra realiserede oplevelser. Modellens output i form af markedsanalyser, statistiske facts samt målinger af turisternes tilfredshed med forskellige typer ferieoplevelser, skal indgå og understøtte beslutningsprocessen for den fremtidige udvikling og innovation af Bornholm.

Modellen kan med fordel tilpasses andre destinationer, specielt ø-destinationer, hvor CRT kan tilbyde sin viden på dette felt.

CRT leverede data om det europæiske rejse- og online-rejsemarked til en ekstern partner, som ud fra de leverede data skriver en multi-client rapport. CRT offentliggør et resume på www.crt.dk/trends, der opdateres årligt. Webstedet er godt besøgt om emnet "online travel", "internet distribution" eller "travel trends".

CRT har samlet og leveret regnskabsdata om kulturattraktioner i Hovedstadsområdet efter opdrag fra Københavns Universitet. Samtidig blev der sammenstillet en database med besøgstal for alle danske turistattraktioner over en årrække.

CRT har leveret et "Notat om turismen på Bornholm" til Rambøll, som en del af deres grundlag for en VVM-rapport mhp. miljøgodkendelse af en naturgasrørledning i Østersøen. Rapporten der er fra oktober 2008, blev frigivet i marts 2009 og findes på dansk og engelsk på CRTs hjemmeside.

GRÆNSEOVERSKRIDENDE CYKELTURISME

CRT er sammen med foreningen af kommuner i Pommern samt Foteviken museum og Vellinge kommune i Skåne ansvarlig for et fælles turismeprojekt, der støttes af South Baltic Cross Border Cooperation Programme. Projektets mål er at udvikle en fælles cykelrute mellem Skåne og Pommern via Bornholm. Cykelturisterne skal undervejs på deres rute introduceres til det syd-baltiske områdes fælles arv – med fokus på vikingetiden. Bornholms Regionskommune, Destination Bornholm samt Bornholms Cyklist Forbund er involveret. Turistruten understøttes af en webbaseret cykelportal, en GPS guide samt en fælles guide i bogform.

FØDEVARER MED REGIONAL IDENTITET

Fødevarerområdet har, som fagligt felt i CRT, potentialer til at blive et vidensfelt, der rækker langt ud over Bornholm

11

Bornholm har udviklet sig til det lokalområde i Danmark der er bedst kendt for sin regionale fødevarerproduktion, og er kommet længst i bestræbelserne på at gøre produktion af fødevarer med en regionalidentitet, til en økonomisk rentabel forretning. Samtidigt har succesen på fødevarerområdet medvirket kraftigt til at give nyt liv over hele øen, og tro på at nye erhvervs muligheder vil erstatte og supplere traditionel industri, fiskeri, landbrug og turisme.

CRT har fra etableringen taget del i denne udviklingsproces gennem hele sin eksistens og har, ubemærket for os selv og vores omverden, måske udviklet sig til den stærkeste forsknings- og udviklingsinstitution med viden om udvikling af lokalt forankrede produkter på tværs af turisme industri og kunsthåndværk, til i 2008 at arbejde med fødevarerproduktion som en udviklingsdynamo i landdistrikter.

I 2008 har CRT arbejdet med tre projekter, som har haft direkte betydning og berøring med fødevarerproduktion med lokal identitet. Det drejer sig om udarbejdelse af og deltagelse i:

- Oplæg til fødevarerstrategi
- Udarbejdelse af Landbrugsstrategi
- Eurodite forskningsprojekt 6. rammeprogram

CRTs arbejde på fødevarerområdet spænder i 2008 vidt. Gennem Eurodite deltager CRT sammen med 26 førende europæiske forskningsmiljøer i grundforskning, finansieret af EU og målrettet udvikling af ny regional- og erhvervsteori. I tæt samarbejde med centrale bornholmske aktører er CRT med til at udstikke rammerne for den fremtidige udvikling på området.

De to strategiarbejder er afsluttede, hvorimod CRT i 2008 har arbejdet med det bornholmske fødevarerhverv som empiriske cases med hver sit perspektiv. Fødevarerproduktion set i et regionalt og et virksomhedsperspektiv.

Fødevarerområdet har, som fagligt felt i CRT, potentialer til at blive et vidensfelt, der rækker langt ud over Bornholm både via formidling og deltagelse i forskning og som praktisk udvikling i andre landdistrikter. CRTs viden om landdistrikter, turisme og regional udvikling styrker dette potentiale betydeligt.

ANDERS HEDETOFT

JESPER MANNICHE

KARIN LARSEN

og eksternt HANS JØRGEN JENSEN, LAG Bornholm.

PERSONALE PR. 31.12.2008

Peter Billing, direktør, ph.d.

Arbejdsfelt: regionalisering, regional identitet, byplanlægning, kultursociologi, fritids- og sportsstudier, oplevelsesøkonomi, turismehistorie.

FORSKNING OG UDVIKLING

Anders Hedetoft, konsulent, ph.d, HD, cand.agro.

Arbejdsfelt: entreprenørskab, ledelse og udvikling af små virksomheder, virksomhedssamarbejde.

12

Bjarne Madsen, seniorforsker, cand.oecon.

Arbejdsfelt: regional økonomi, offentlig økonomi, turisme og transportøkonomi, modelbygning og –anvendelse samt opstilling af lokale samfundsregnskaber (SAM).

Carl Henrik Marcussen, seniorforsker, ph.d., MBA

Arbejdsfelt: anvendelse af informations- og kommunikationsteknologi til markedsføring og salg af rejse- og turismeserviceydelser.

Dimitri Ioannides, professor, ph.d.

Arbejdsfelt: udbudssiden inden for turisme, herunder entreprenørskab og små virksomheder, problemstillinger i relation til udvikling af øer, bæredygtig turisme i øregioner.

Hasse Jensen, konsulent, akademiøkonom i turisme

Arbejdsopgaver: projektarbejde, surveys, oversættelse (svensk og engelsk), behandling af data i SPSS, ansvarlig for centrets bibliotek.

Jesper Manniche, seniorforsker, cand.tech.soc.

Arbejdsfelt: regional udvikling og regional erhvervs politik, virksomheders brug af informations- og kommunikationsteknologi (IKT), innovation og læring i små og mellemstore virksomheder.

Jie Zhang, seniorforsker, cand.oecon., ph.d.

Arbejdsfelt: regional økonomi og udvikling, modelbygning og anvendelse til turisme, turismesatellitregnskaber samt turismeøkonomiske analyser.

Karin Topsø Larsen, konsulent, cand.mag.

Arbejdsfelt: regional udvikling og menneskelige ressourcer, vidensdynamikker, -mobilisering og regionale innovationsdynamikker, formidling og kommunikation, internationalt projektsamarbejde, policy samspil.

Lene Rømer, konsulent

Arbejdsfelt: Udviklings- og læringsrum for studerende med fokus på kreativitet, innovation og internationalt netværk, planlægning, tilrettelæggelse, gennemførelse og evaluering af læreprocesser og undervisning.

Mikkel Toudal, specialkonsulent, cand.scient.pol.

Arbejdsfelt: projekt- og økonomistyring, kontrakter, personalespørgsmål og fundraising. Projektarbejde inden for regional udvikling, østersøregionen og evaluering.

Per Åke Nilsson, seniorforsker, fil.lic.

Arbejdsfelt: landboturisme, regional udvikling, rekreativ kapital.

Tage Petersen, forsker, cand.comm.

Arbejdsfelt: perifere regioners konkurrence- og udviklingsmuligheder, regional uddannelsespolitik, afledte erhvervsfelter af turisme, entreprenørskab og små virksomheder.

ADMINISTRATION

Brian Brink, administrativ medarbejder

Arbejdsopgaver: økonomi, regnskab, budget, økonomi- og projektstyring.

Marianne Frølich, administrativ medarbejder

Arbejdsopgaver: projektstyring, rejse- og mødeplanlægning, sekretærfunktioner, korrekturlæsning, rapportredigering, surveys.

Barrington Stewart, it-konsulent

Arbejdsopgaver: it-relaterede problemstillinger og –problematikker, herunder håndtering af netværk og udviklingsarbejde vedr. systemer og modeller for statistiske analyser og behandling.

BESTYRELSE PR. 31.12. 2008

MEDLEMMER

Christian Wichmann Matthiessen, bestyrelsesformand
Professor, Geografisk Institut, Københavns Universitet

Annelise Molin, næstformand
Medlem af Bornholms Kommunalbestyrelse

Lars Erik Jønsson
Udviklingsdirektør, VisitDenmark

Henrik Toft Jensen
*Lektor, Institut for Miljø, Samfund og Rumlig Forandring,
Roskilde Universitet.*

Kristian Kirk Mailand
Udpeget af Bornholms Kommunalbestyrelse

Jens Gunst
Leder, Bornholms Akademi

Tage Petersen, medarbejderrepræsentant
Forsker, CRT

13

OBSERVATØRER

Henning Eriksen, Fuldmægtig
Erhvervs- og Byggestyrelsen

Thomas Alslev Christensen
*Kontorchef, Innovationspolitisk Center, Forsknings- og
Innovationsstyrelsen*

Bengt Streiffert
Direktør, Øresundsuniversitetet

Steen Schönemann
Stabschef, Regional Udvikling, Bornholms Regionskommune

Center for Regional- og Turismeforskning ledes af en bestyrelse udpeget for 2006-2009 bestående af 7 medlemmer, hvoraf de 6 udpeges af Bornholms Kommunalbestyrelse.

Kommunalbestyrelsen udpeger til CRT's bestyrelse: to medlemmer af Bornholms Kommunalbestyrelse, ét medlem efter indstilling fra Bornholms Vækstforum, tre medlemmer, der udpeges ud fra deres faglige kompetencer, og forskningsmæssige relevans for CRT's virksomhed.

Desuden udpeger centrets medarbejdere en repræsentant til bestyrelsen.

Videnskabsministeriet ger från och med 2003 en årlig bevilling till Bornholms Regionskommun (enligt finanslov for 2006 till och med år 2009), i syfte att genomföra forskningsbaserade projektaktiviteter som skall bidra till Bornholms utveckling. Konkret är CRTs strategiska och långsiktiga formål att:

- säkra och medverka till att Bornholm har en institutionaliserad vidensmiljö, som på ett antal strategiska områden är nationellt och internationellt konkurrenskraftig, och
- genom denna position och kompetenser producerar och förmedlar viden till regionala, såväl offentliga, privata som NGO aktörer, och därmed aktivt medverka till att stärka Bornholms komparativa konkurrensförmåga nationellt och internationellt.

Der blev i 2006 udarbejdet en evaluering af anvendelsen af bevillingerne i perioden 2003-2005, herunder en vurdering af CRTs styrker, kompetencer, strukturer m.v. På baggrund af konklusionerne og anbefalingerne fra evalueringen udarbejdede CRT en strategi- og handlingsplan (SHP 2007-09). På baggrund af denne er det CRTs vision att vara:

Bornholms forsknings- og udviklingsplatform i videnssamfundet med en national og international position inden for kerneområderne socioøkonomiske forhold, virksomhedsudvikling, samt policy og planlægning med særligt fokus på landdistrikter og maritime regioner.

Missionen för CRT är definierad som:

... at formidle og overføre viden og erfaringer mellem Bornholm og andre sammenlignelige områder i Danmark og internationalt, gennem anvendt og handlingsorienteret forskning som gør private og offentlige aktører i stand til at træffe beslutninger og sætte initiativer som genererer regionaløkonomisk vækst og social udvikling i landdistrikter og maritime regioner.

SHP 2007-09 utpekar tre strategiske emneområder, som är definierade som tre hovedprojekter i CRTs verksamhedsprofil.

1. At udføre kvalificerede forsknings- og udviklingsaktiviteter som vedrører socioøkonomiske forhold og dynamikker i landdistrikter og maritime regioner, med særligt fokus på fødevareresektorens, turismens og oplevelsesøkonomiens betydninger,
2. At udføre kvalificerede forsknings- og udviklingsaktiviteter som vedrører de særlige betingelser for destinations- og virksomhedsudvikling og iværksætteri i landdistrikter og maritime regioner, med særligt fokus på virksomheder og iværksættere inden for fødevareresektoren, turisme og oplevelsesindustrien.
3. At udføre kvalificerede forsknings- og udviklingsaktiviteter som vedrører de policy- og planlægningsmæssige udfordringer, som offentlige og private aktører i landdistrikter og maritime regioner står overfor i deres strategiske anvendelse af områdernes ressourcer, med særligt fokus på fødevareresektoren, turisme og oplevelsesøkonomien.

For år 2008 uppgick bevillingen fra VTU til CRT/Bornholm til 5,4 mio. kr. Målsättningen i CRTs budgetplan for 2007 var en additionel ekstern indtjening om 7,4 mio. kr. dvs. 12,8 mio. kr. i samlad budget. Den eksterne indtjeningen nåede emellertid kun 6,7 mio. kr., men indebar trods alt at finansieringen av CRTs aktiviteter via VTU-bevillingen uppgick til mindre än hälften, nämligen 44 %.

I det följande redovisas de större projektaktiviteter CRT genomfört under respektive huvudprojekt i 2008, och som inte redovisas på anden plats i årsberetningen.

Ö-NÄTVERK

Projektet är CRTs institutionelle plattform for forsknings- og udviklingsaktiviteter målrettet öar og maritime regioner.

Formålet är:

1. At positionere CRT som en kvalificeret vidensinstitution i de relevante forsknings sammanhang/ organisationer.
2. Att etablere CRT som en central vidensleverantör till intresseorganisationer och beslutsfattare på internationell nivå.

Bland årets aktiviteter och resultat kan noteras:

- Under föråret etablerades CPMRs Sustainable Tourism Working Group där CRT har deltagit som faglig expert och har under året presenterat to policy notat.
- CRT inviterades av CPMR att delta i deras första möte med arbetsgruppen AquaMarina, som skall överväga udmöntningen av EU Kommissionens Maritime Policy. Vid mötet etablerades kontakt och förslag om samarbete med forskningsinstitutet Ifremer, som leder delprojektet om datainsamling vedr. maritima regioner.
- CRTs direktör Peter Billing inviterades vid to tillfällen att presentera oplæg på EU-nivå, dels ved CPMR Island Commission's Annual Assembly på Mallorca i April, og dels konferencen "EU – Territorial Cohesion and Insularity" arrangeret af Grekländs Ökonomiministerium og CPMR på Kos i Juni.
- I oktober besökte CRTs direktör Peter Billing og konsulent Karin Topsö Larsen, Newfoundland, Canada. Den första delen av besöket bestod av en invitation till Labrador Straits för möten med kommunala representanter och organisationer. Därefter deltog de i en internationell konferens i St John's arrangerad av Harris Center, Memorial University, på temat "Knowledge in Motion". Under konferensen anordnades också ett möte i North Atlantic Forum, där det vedtogs att CRT och Bornholm anordnar NAF konferencen 2009.

ESPON ISLAND POLICY EUROISLANDS

Under året utarbetade CPMR (Conference for Peripheral and Maritime Regions) tillsammans med en række europeiske ö-regioner ett projektförslag till ESPON forskningsprogram (Priority 2 stakeholder projekt) vedr. "Island and Territorial Cohesion Policy). CRT deltog aktivt i utvecklingsprocessen tillsammans med University of the Aegean, Grekland, och University of Malma. Ansögningsen blev formellt godkänt i December och projektet startar i Februar 2009.

AVSLUTANDE BEMÄRKNINGAR

2008 uppnådde CRT ytterligare en viktig milepæle i arbejdet med att forverkligge Strategi- og Handlingsplanen 2007-2009. Med etableringen av arbejdet med "Overvågningsmodellen for de danske regioner" (EBST, Danske Regioner, og Beskæftigelsesregionerne) og "Turismens økonomiske og beskæftigelsesmæssige virkninger" (Visit Denmark) har CRT fået to strategiske nationale platforme. Investeringarna og omkostningerne har været omfattende for CRT, og til deler med VTU-midler, men udviklingspotentialet og fremtidsperspektivet bedöms som betydende.

CRT har också flyttet frem sin position på det nationale planet gennem at indgå kontrakt med Bornholms trafikken/Nordic Ferry Services at svare for de omfattende kundetilfredsundersøgelser på merparten af deres færgeruter i Danmark. Dette baserer sig på det fremgangsrike arbejde som CRT utført under de siste år på Bornholmsruterna.

Det treårige uddannelsesprojektet MOLLY förstärker ytterligare CRTs rolle som utbyder av akademisk uddannelse på Bornholm, som både stärker den lokale forankringen og samarbejdet med centrale uddannelsesaktörer i Danmark og i Öresundsregionen.

CRT har också under året fått ett international erkendelse gennem at få förtroendet at arrangere to internationale konferencer; North Atlantic Forum (NAF) i september 2009 og International Small Island Studies Association (ISISA) i august 2010. Tillsammans med de to internationale forskningsprojekter - Eurodite og Euroislands – innebär detta att CRTs forskningsvirksomhed fått ett lyft under 2008 och for de kommande to åren.

CRT står således väl rustat på aktivitetsfronten, og har nu flere store forsknings-, udviklings- og uddannelsesprojekter som strækker sig över flera år. Därmed är grunden lagt för en mer langsiktig planering og udvikling av CRTs virksomhed.

PUBLIKATIONER FRA CRT 2008

16

Billing, Peter og Dimitri Ioannides: *Sustainable Tourism in Insular Europe. Working Paper, The Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR) Sustainable Tourism Working Group. Göteborg, 2.-4. juli.*

Billing, Peter: *EU Policies Relating to Sustainable Tourism Development: Their effect on Peripheral and Maritime Regions. Working Paper, CPMR Sustainable Tourism Working Group. Göteborg, 2.-4. juli.*

Haslund, Kjeld og Hasse Jensen: *Hvor tilfredse er Fanøtrafikkens kunder? Kunde- og tilfredshedsundersøgelse for Nordic Ferry Services. Juli-august.*

Haslund, Kjeld: *En markedsanalyse for Destination Samsø. Juli/august 2008 på overfarten Hou/Sælvg.*

Haslund, Kjeld: *Hvor tilfredse er Alstrafikkens kunder? Kunde- og tilfredshedsundersøgelse for Nordic Ferry Services. Juli-august*

Haslund, Kjeld: *Hvor tilfredse er Langelandstrafikkens kunder? Kunde- og tilfredshedsundersøgelse for Nordic Ferry Services. Juli-august.*

Hedetoft, Anders: *Finansiering af virksomheder i land-distrikter. Velfærdsministeriet. Oktober.*

Jensen, Hasse: *Hvor tilfredse er Bornholmstrafikkens kunder? Kunde- og tilfredshedsundersøgelse for Bornholmstrafikken A/S. Februar, maj, juli og november.*

Jensen, Hasse: *Udenlandske turisters forventninger til service kontra oplevet service. Kundeundersøgelse for Bornholmstrafikken A/S på ruten Rønne – Sassnitz. Juli-september.*

Larsen, Karin Topsø: *Bornholms Vindue til Verden. Synspunkt i Bornholms Tidende. December.*

Larsen, Nino J.: *Labor Market Development on Zealand and Eastern Islands of Denmark: analysis and prognosis of the occupations and their impacts on the regional economy. Paper, Regional Studies Association Annual International Conference. Prag, maj.*

Larsen, Nino J.: *Modelling of Labor Market on Zealand and Eastern Islands of Denmark. Paper, NS-RSA – dansk regionalforskerseminar. April.*

Madsen, Bjarne, Chris Jensen-Butler, Jacob Kronbak og Steen Leleur: *A Systems Approach to Modelling the Regional Economic Effects of Road Pricing. Kapitel 12 i Road Pricing, the Economy and the Environment. Springer Verlag. Januar.*

Madsen, Bjarne, Svend Lundtorp og Nino Larsen: *Erhverv og jobfunktioner på Sjælland og øerne – socioøkonomisk analyse og eksperiment med nyt lokalt samfundsregnskab og model. Beskæftigelsesregion Hovedstaden og Sjælland. April.*

Manniche, Jesper: *Den rumlige fordeling og udvikling af fødevarerektoren i Danmark – Typer af landdistrikter og kommuner. Rapport, forskningsprojektet ”Virkemidler i land-distrikspolitikken” finansieret via DFFE. Oktober.*

Marcussen, Carl Henrik: *Determinants of Tourism Satisfaction and intention to return – to Destinations in Denmark. Paper, Nordisk Symposium i Turismeforskning. Lillehammer, August.*

Marcussen, Carl Henrik: *Om turismen på Bornholm med særlig vægt på Østkysten og Dueodde. Dansk og engelsk version. Rambøll. Oktober.*

Nilsson, Per Åke : *Tourism in Cold Water Islands – A matter Of Contract? Experiences From Destination Development in the Polar North. Island Studies Journal, Vol. 3, No. 1, pp. 97-112.*

Nilsson, Per Åke: *Recreational capital and accessibility to nature. Planlagt publiceret i Journal of Hospitality and Tourism Research.*

Pallikaras, Anna: *Bornholm anno 2008 og fremtidige udfordringer. Geografisk Orientering. 1. april.*

Toudal, Mikkel: *Den regionaløkonomiske betydning af de videregående uddannelser på Bornholm Akademi 200-2005. Del 1 Registerbaseret Statistik. Bornholms Akademi, April.*

Toudal, Mikkel: *Evaluering af projekt Optimum: Delrapport for målgruppen af sygedagpengemodtagere. Marts.*

Toudal, Mikkel: *Evaluering af projekt Optimum: Delrapport om længerevarende ledige på kontanthjælp. Marts.*

Toudal, Mikkel: *Evaluering af projekt Optimum: Delrapport om personer tilkendt fleksjob på ledighedsydelse. Marts.*

Zhang, Jie og Peter Billing: *Regionalized Tourism Satellite Accounts for Denmark: Methodology and Results. Paper, UN World Tourism conference. Malaga, Spanien, 29-31. Oktober.*

Zhang, Jie: *Experience Economy – Accounting and Modelling. Paper præsenteret på NS-RSA – dansk regionalforskerseminar. April.*

ÅRSREGNSKAB 2008	ENDELIGT REGNSKAB 2007	BUDGET 2008	ENDELIGT REGNSKAB
INDTÆGTER			
VTU-bevilling	5,800,000	5,400,000	5,400,000
Eksterne projekter	8,135,547	7,400,000	6,725,228
Refusioner			
Indtægter i alt	13,935,547	12,800,000	12,125,228
UDGIFTER			
VTU-finansieret:	3,026,647	2,925,000	3,190,718
Løn	2,467,868	2,475,000	2,582,219
Andre projektomkostninger	558,779	450,000	608,499
	7,773,392	5,410,000	6,943,961
Løn	5,001,346	4,410,000	4,837,682
Andre projektomkostninger	2,772,046	1,000,000	2,106,279
Projektomkostninger i alt	10,800,039	8,335,000	10,134,679
Dækningsbidrag, VTU	2,773,353	2,475,000	2,209,282
Dækningsbidrag, Eksterne	362,155	1,990,000	-218,733
Samlet dækningsbidrag	3,135,508	4,465,000	1,990,549
Administrativ løn	1,312,810	1,400,000	1,297,246
Lønopsamlingskonto	-533,489	50,000	82,483
Advisory board	0	85,000	0
Øvrige drifts udgifter	1,019,197	1,153,700	1,052,169
Edb	393,903	350,000	393,461
Bibliotek	45,069	40,000	37,936
Publikationer	29,251	50,000	328
Generelle rejser	10,909	20,000	16,463
Efteruddannelse	76,789	150,000	46,358
Øvrige, personaleudgifter	61,354	80,000	101,359
Generelle møder & repræsentation	73,005	75,000	84,066
Bestyrelse	119,379	150,000	161,996
Kontorhold	209,538	238,700	210,202
Bygninger	1,038,851	951,300	862,155
Administrationsbidrag BRK	64,000	75,000	64,000
Revision	129,446	125,000	100,488
Klargøring af "Vestre længe"	100,291	0	0
Øvrige udgifter i alt	3,131,106	3,840,000	3,458,541
Resultat før finansielle poster	4,402	625,000	-1,467,992
Renteindtægter	42,869	25,000	18,955
Resultat til fordeling	47,271	650,000	-1,449,037
Resultatbonus	0	250,000	0
Til egenkapital	47,271	400,000	-1,449,037
	47,271	650,000	-1,449,037

KONTAKT

Center for Regional- og Turismeforskning
Stenbrudsvej 55
3730 Nexø

Tel. +45 5644 1144
Fax: +45 5649 4624

E-mail: crt@crt.dk
Homepage: www.crt.dk